

IJTIMOIIY FAOLLIK VA IQTISODIY TARAQQIYOT: IJTIMOIIY KAPITALNING O‘SISH JARAYONIDAGI O‘RNI

Nuriyeva Surayyo Kamiljonovna

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ijtimoiy faollik va iqtisodiy taraqqiyot o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik ijtimoiy kapital konsepsiyasi asosida tahlil qilinadi. Muallif ijtimoiy ishtirok, o‘zaro ishonch va fuqarolik faolligi iqtisodiy samaradorlikni oshirish, bandlikni kengaytirish hamda hududiy barqarorlikni ta‘minlashdagi rolini yoritadi. O‘zbekiston sharoitida mavjud statistik ma‘lumotlar va institutsional xususiyatlar asosida ijtimoiy faollikning mikro va makroiqtisodiy ta‘siri tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari ijtimoiy kapitalni iqtisodiy siyosatning muhim tarkibiy qismi sifatida ko‘rish zarurligini asoslaydi.*

Kalit so‘zlar: *ijtimoiy faollik, ijtimoiy kapital, iqtisodiy o‘shish, fuqarolik jamiyati, O‘zbekiston*

Zamonaviy iqtisodiy nazariyada iqtisodiy taraqqiyotning asosiy manbalari sifatida kapital jamg‘arilishi, mehnat resurslari va texnologik yangilanishlar ko‘rsatiladi. Biroq so‘nggi tadqiqotlar iqtisodiy rivojlanishning institutsional va ijtimoiy omillarini chuqurroq o‘rganishga undamoqda. Ijtimoiy faollik, ya‘ni aholi qatlamlarining jamoat hayotidagi faol ishtiroki, ana shunday omillardan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston jamiyatida tarixan shakllangan mahalla instituti, o‘zaro yordam va hamkorlik tamoyillari ijtimoiy faollikning yuqori darajada ekanini ko‘rsatadi. Ushbu maqolada aynan shu ijtimoiy resurslarning iqtisodiy rivojlanishga qo‘shayotgan hissasi ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Ijtimoiy kapital ishonch, me‘yorlar va ijtimoiy tarmoqlar yig‘indisi bo‘lib, iqtisodiy munosabatlarni muvofiqlashtirishda muhim rol o‘ynaydi. Yuqori ishonch mavjud bo‘lgan jamiyatlarda kelishuv xarajatlari kamayadi, iqtisodiy subyektlar o‘rtasida uzoq muddatli hamkorlik shakllanadi. Bu holat investitsiya faolligini oshiradi va ishlab chiqarish samaradorligini kuchaytiradi.

Shuningdek, ijtimoiy faollik jamoaviy harakatlarni tashkil etish imkonini kengaytiradi. Aholining tashabbuskorligi infratuzilma, ta‘lim va bandlikka oid loyihalarning muvaffaqiyatli amalga oshishiga xizmat qiladi.

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlar bilan bir qatorda fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirishga ham e‘tibor qaratilmoqda. Rasmiy ma‘lumotlarga ko‘ra, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik umumiy bandlikning asosiy qismini ta‘minlamoqda, bu esa ijtimoiy tarmoqlar va o‘zaro ishonchning ahamiyatini oshiradi.

Jadval 2. O'zbekistonda ijtimoiy va iqtisodiy ko'rsatkichlar

Ko'rsatkich	Qiymat	Yil
Iqtisodiy faol aholi (mln kishi)	15.0	2022
Kichik biznesning YAIMdagi ulushi (%)	54	2021
Mahalla orqali ijtimoiy dasturlar bilan qamrov (%)	70	2022

Mazkur ko'rsatkichlar ijtimoiy institutlar iqtisodiy faollikni rag'batlantirishda muhim vosita ekanini ko'rsatadi.

Ijtimoiy aloqalar kuchli bo'lgan hududlarda iqtisodiy inqirozlarga moslashuv darajasi yuqori bo'ladi. Jamoaviy yordam mexanizmlari ishsizlik va daromadlar pasayishining salbiy oqibatlarini yumshatadi. Ayniqsa, norasmiy bandlik va oilaviy tadbirkorlik ijtimoiy kapital orqali qo'llab-quvvatlanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy faollik iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili bo'lib, u orqali ijtimoiy kapital shakllanadi va iqtisodiy samaradorlik oshadi. O'zbekiston sharoitida mahalla va boshqa jamoat institutlarini qo'llab-quvvatlash iqtisodiy siyosatning muhim yo'nalishi bo'lishi lozim. Ijtimoiy faollikni rag'batlantirish uzoq muddatli barqaror o'sish uchun mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Raxmonqulova, N. O. (2025). HUDUDLAR IQTISODIYOTIDAGI MUHIM TARKIBIY O'ZGARISHLAR VA ULARNI BAHOLASH USULLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA). YANGI RENESSANSDA ILM-FAN TARAQQIYOTI, 1(3), 525-527.
2. Toshov, M. H., & Bobojonova, M. D. (2025). RAQAMLI IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISH. Modern Science and Research, 4(4), 622-628.
3. Алимова, Ш. А. (2025). РОЛЬ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ В СТИМУЛИРОВАНИИ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА. Modern Science and Research, 4(5), 52-57.
4. Sodiqova, N. (2025). METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' TECHNICAL THINKING IN ECONOMICS LESSONS. Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations, 1(3), 674-678.
5. Supiyevna, B. M. (2025). FOREIGN EXPERIENCE OF BANK CREDIT IN FINANCIAL SUPPORT OF SMALL BUSINESSES. NEW UZBEKISTAN, NEW JOURNAL OF RESEARCH, 2(9), 715-721.
6. Mahmudovna, Q. G. (2025). Indicators for assessing the competitiveness of educational institutions. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 5(6), 1956-1959.

7. Qayumovna, J. Z., Ne'matovna, R. N., & Azizovna, P. A. FAVORABLE INVESTMENT CLIMATE FORMATION ISSUES FOR ATTRACTING ACTIVE INVESTMETNS. GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY, 29.
8. Bahodirovich, K. B., & Mahmudovna, Q. G. (2025). RISK REGULATION IN BANKING SYSTEM. MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS, 1(5), 231-237.
9. Shadiyev, A. X. (2025). IMPROVING THE ORGANIZATIONAL MECHANISM FOR REGIONAL SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT. SHOKH LIBRARY.
10. Ikromov, E. (2025). FISCAL POLICY: TOOLS AND CHALLENGES FOR ECONOMIC STABILIZATION. Journal of Applied Science and Social Science, 1(4), 287-290.
11. Azimov, B. (2025). INNOVATIVE INFRASTRUCTURE EFFICIENCY ASSESSMENT INDICATORS AND THEIR DEVELOPMENT STAGES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(4), 827-832.
12. Bustanovna, J. Z. (2025). METHODOLOGY FOR ASSESSING THE EFFECTIVENESS OF AN ORGANIZATION'S MARKETING STRATEGY. SHOKH LIBRARY.
13. Naimova, N. (2025). THE CONCEPT OF A MANAGER, THE ESSENCE OF PERSONAL AND PROFESSIONAL CHARACTERISTICS, AND THEIR CLASSIFICATION. International Journal of Artificial Intelligence, 1(4), 950-954.
14. Bobojonova, M. (2025). MARKETING IN THE GREEN ECONOMY: STRATEGIES, TRENDS, AND IMPACTS. International Journal of Artificial Intelligence, 1(4), 1401-1404.
15. Ibragimov, A. (2025). IMPROVING INVESTMENT AND INNOVATION STRATEGIES IN THE LEATHER AND FUR INDUSTRY. International Journal of Artificial Intelligence, 1(4), 938-941.
16. Djurayeva, M. (2025). ADVANCING COMMERCIAL BANKING THROUGH INNOVATIVE APPROACHES. International Journal of Artificial Intelligence, 1(4), 1125-1128.
17. Umarova, H. (2025). PROCESSES TO IMPROVE LIVING CONDITIONS AND ENSURE EMPLOYMENT OF THE POPULATION IN RURAL AREAS IN UZBEKISTAN. Journal of Applied Science and Social Science, 1(3), 213-217.